De glasramen van Steenhuffel-Deel 8

Een zoektocht naar de oorsprong door Jozef Verheyden

Wat voorafging: In vorig deel is Alvaro van Almaras voorgesteld. Hij was een Spaanse koopman die de sociale ladder wilde beklimmen. Dat lukte, tot hij als oude man werd opgeroepen voor het beleg van Tunis in Afrika in 1535. Hij werd nog dat jaar begraven in Antwerpen. Zijn kinderen werden beloond door Granvelle, die ook in Tunis was.
Na het vertrek van kardinaal Granvelle werd het graf van Almaras vernield. Hoe het glasraam van dit echtpaar bewaard is gebleven, weet ik nog altijd niet.

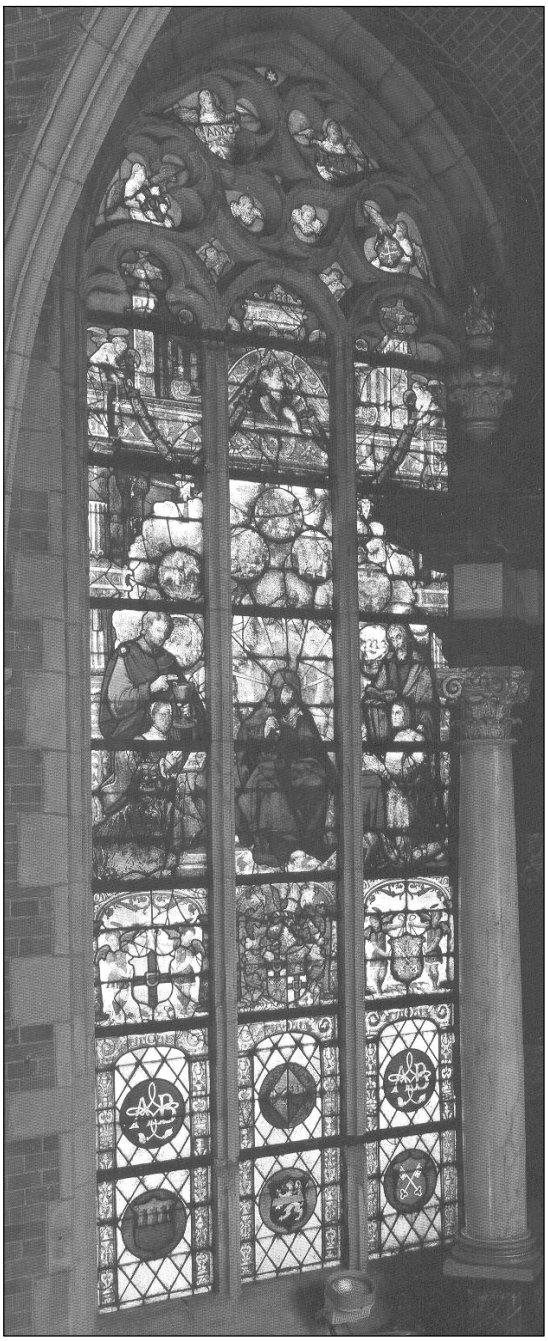

Na Alvaro is het de beurt aan de vrouw. Anna van Bouchout mag niet klagen. Een eeuw geleden werd de vrouw alleen met de voornaam aangeduid in de akten en dat was het dan.

Op haar glasraam staat ze op de ereplaats (links voor de toeschouwer). Dat is tegen alle regels [1], ook al was ze vrouwe van Diepenstein.

Vrouwe Anna van Bouchout, driemaal weduwe, moeder van zeker tien kinderen uit twee huwelijken, ziet er hier verbazend jong uit. Haar man trouwens ook. Dat was toen de mode. De wapenschilden waren voor de herkenning belangrijker dan de voorstelling.

Helaas, ook de getoonde wapens en de schikking zijn tegen alle regels voor glasramen. Er moeten bij de plaatsing en/of bij de restauratie fouten gemaakt zijn, toen men de personages én de grondregels niet meer kende.

Om te weten hoe dit glasraam uiteindelijk in Steenhuffel is terecht- gekomen, moet men haar verleden en dat van haar kinderen uitpluizen. Het is niet gemakkelijk, ik ben er nog niet helemaal uit.

[1] De regels van symboliek en rankschikking van glasramen uit de 16de eeuw heb ik besproken in de eerste 7 delen van de reeks *Glasramen in de beeldenstormen* in dit tijdschrift.

De correcte opstelling van de wapens is ons geleverd door kleindochter Leonora Cymon. Zij liet op de plaats waar het graf vernield was een nieuw monument oprichten [2]. Daar staan de kwartieren correct naast elkaar. De vrouwelijke wapens zijn hier in ruitvorm voorgesteld, het had ook ovaal kunnen zijn. Hieronder lichten we deze 4 kwartieren eruit.

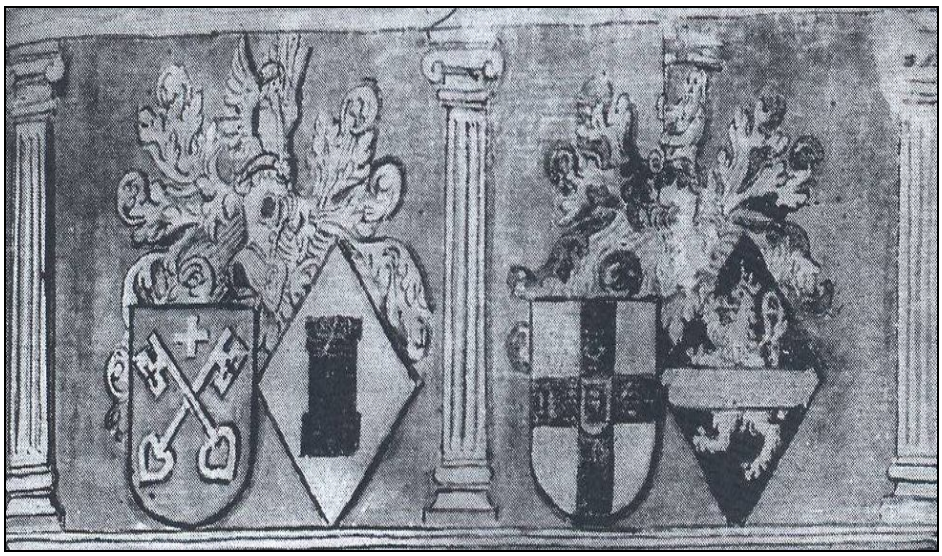

Kwartieren ALMARAS – GOMEZ en BOUCHOUT – VIERENDEEL op het familiegraf

Van deze vier wapens is alleen Bouhout-Boelare van oude adel[3]. De tak Boelare onderscheidt zich met een hartschildje in het midden.

BOUCHOUT	BOELARE	BOUCHOUT - BOELARE
In zilver een kruis van keel (rood)	In goud met rood hartschild	Het wapen Bouchout met Boelare als hartschild

De drie andere wapens zijn later ontworpen. Het wapen **Vierendeel** heeft een zilveren leeuw op zwart veld, gekroond, en met een gouden dwarsbalk. De leeuw doet denken aan het wapen van Gent (zilver op zwart), het is wellicht een aanduiding van haar afkomst.

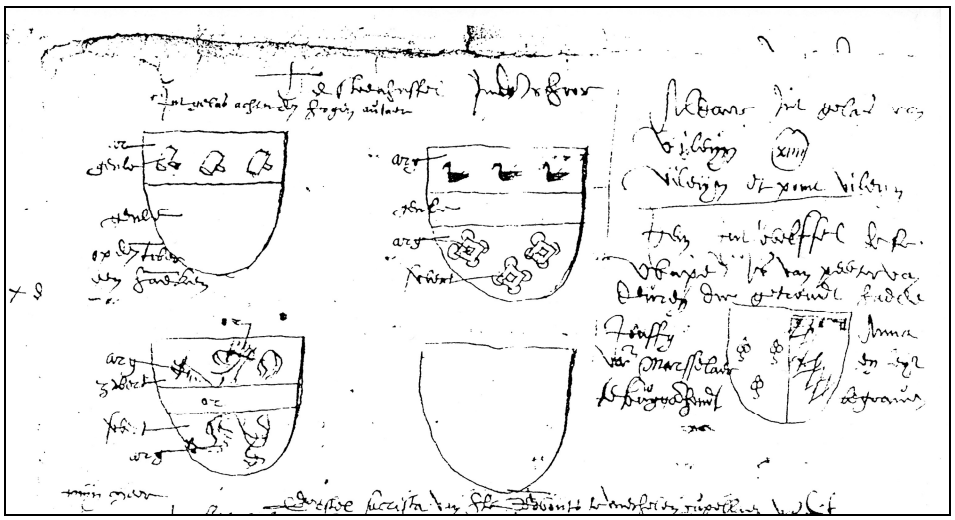

Op de schets van Adriaen van Marselaer (1593) in het koor van Steenhuffel is het wapen Vierendeel zeer duidelijk te zien, met aangeven van kleuren en al. Wellicht is dit de meest precieze afbeelding. Deze schets is al vaker besproken in dit tijdschrift.

[2] De figuur ten voeten uit in vorig deel van deze reeks.
[3] Armorial de Flandre au XVIe siècle. SBA Antwerpen, leeszaal.

Het wapen Vierendeel was er te zien samen met twee nog onbekende wapens en één niet ingevuld wapen, dat waarschijnlijk van jonker Daneel Vilain is. Het verband tussen deze vier wapens is niet duidelijk [4].
In 1996 deed F. Vranckaert een oproep om meer te weten over deze Vierendeel en het wapen. Vierendeel! Het is als een burgerlijke speld zoeken in een adellijke hooiberg. En dan nog een vrouw die er zich heeft afgegeven als het ware.

De reden van deze oproep is natuurlijk dat deze schets alle vorige inzichten over het laatgotische koor van Steenhuffel heeft omvergegooid. En dat deze schets de sleutel is voor de vraag: wie is de opdrachtgever geweest voor dit koor, op het einde van de 16de eeuw, en in volle troebelen die Klein-Brabant teisterden?

Tot nog toe heb ik het wapen *Vierendeel* maar op vier andere plaatsen teruggevonden.

1. Op het al getoonde glasraam van Steenhuffel, onderaan in het midden.
2. Op het familiegraf te Antwerpen als een der vier kwartieren.
3. Op de grafsteen van kleindochter Anna Cymons en haar tweede man Jan van der Laen, ridder en burgemeester van Mechelen. Hier zijn volgens de mode wel 16 kwartieren getoond. Men wilde uitpakken met een aloude adellijke afstamming.

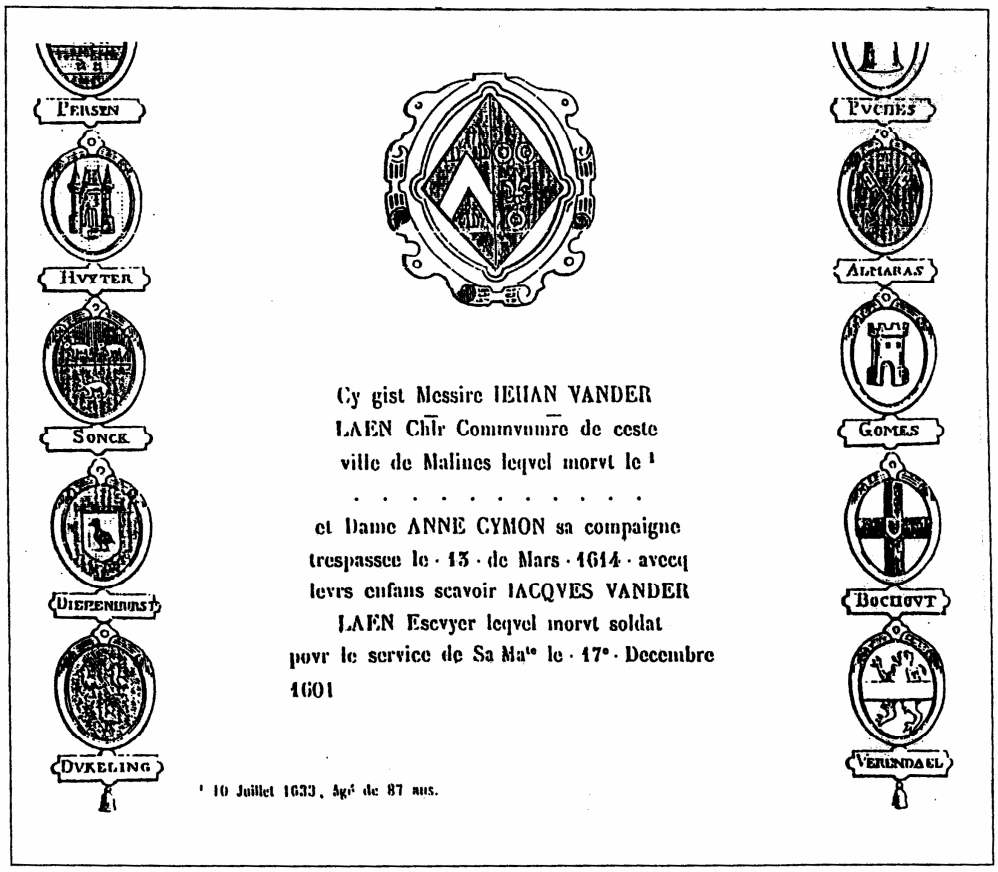

Hier wordt alleen het onderste deel getoond van de kwartieren. Deze grafsteen is nog altijd te zien in de kathedraal van Mechelen. Rechtsonder herkent men de vier wapens van moederszijde. Het wapen *Vierendeel* wordt hier (verkeerdelijk) *Verendael* genoemd.

[4] Daneel Vilain (*Vileyn XIIII*) was stadhouder van Anna van Bouchout en ook haar *bezetman* toen ze weduwe werd. Nu blijkt uit de pas verschenen biografie van de nog levende familieleden Vilain XIIII, dat deze Daneel Vilain hun directe voorouder is. In hun kasteel van Wissekerke te Bazel is nu onlangs hun omvangrijk familiearchief toegankelijk gemaakt. Dit archief beloopt zeven strekkende meter. Er is dus nog werk aan de winkel. P. De Wilde schreef het boek over de familie Vilain XIIII i.s.m. de heemkring Wissekerke.

4. Op de zerk van kleindochter Barbara van Steelant en haar man Joos van Rockeghem, burgemeester van Brugge.

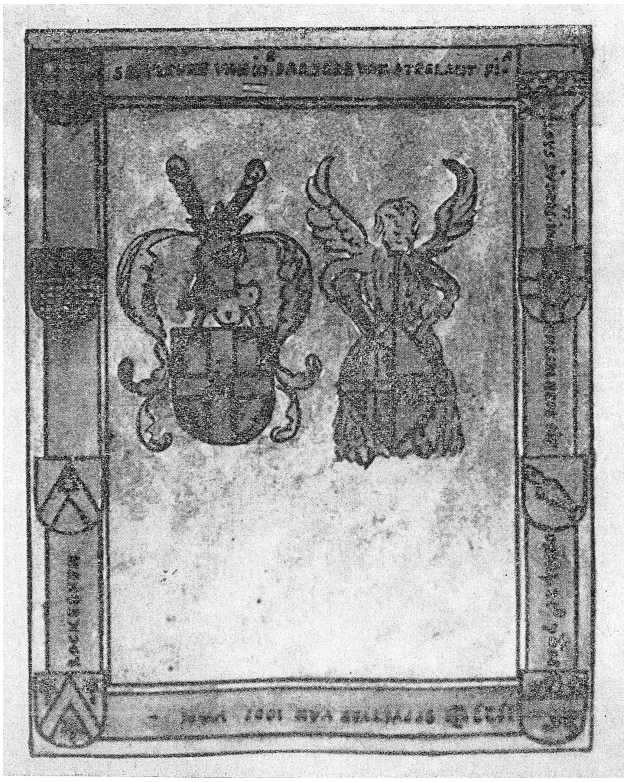

Hier zijn de wapens van Bouchout en Vierendeel getoond, aan haar moederskant, en Steelant en Van de Wâle aan vaderskant. De schets is erg vaag, maar herkenbaar.

Ook Anna van Bouchout beklom de sociale ladder. Een feministe van formaat.
In mijn vorig verhaal heb ik de opgang van Alvaro van Almaras beschreven. Ook een vrouw als Anna van Bouchout was duidelijk ambitieus. Als *bastaarddochter* kon zij niet erven van haar ouders, dus moest zij het maken met geschikte huwelijken. Zij huwde driemaal.
Haar eerste man was Louis van Steelant, *kapitein van Biervliet*.

Anna van Bouchout huwt Louis van Steelant. Zo wordt zij lid van een machtige familie.
Ene Jan van Steelant schaakte in 1447 Catharina de Neve. Hij kreeg bij haar 14 kinderen, in een kasteeltje te Waasmunster. Van daar uit kregen ze ongeveer 100 kleinkinderen, en (nog bij haar leven) 213 achterkleinkinderen [5]. Samen vormden zij een clan die heel het Waasland domineerde en die zelfs de geschiedenis van België mee heeft bepaald. De meeste zonen zorgden voor de gewapende verdediging van het rijke en vruchtbare Waasland. Anderen vergaarden er van uit hun functie (**baljuw, ontvanger, schepen** …) het nodige geld. Zij werden er allemaal beter op, zeker, maar er heerste dus betrekkelijke rust in het Waasland.

Er waren ook **watergraven** (nu dijkgraven genoemd) in het Waasland. De boeren konden hun waterige gronden verbeteren door de typische bolvorm van de akkers. Dat is nog altijd te zien. Er werd ook veel land en heide gewonnen door indijking. Kortom, het systeem werkte. Kijk maar eens naar het verschil aan de overkant van de Schelde, ter hoogte van Temse. Het lage land van Marnix van Sint-Aldegonde en andere Brabantse edellieden ligt er nog altijd verzopen bij. Wat ik hier nu heb opgemerkt, kan iedereen nog altijd kan zien, bijvoorbeeld van op de fiets in het Scheldeland. Ik heb in een vorig verhaal aangetoond dat er in de geuzentijd en de troebelen in Klein-Brabant geen leiders van kaliber waren [6].

[5] SBA. Ph. KERVIJN de VOLKAERTSBEKE, *Histoire … de quelques familles de Flandres.* Fam. De Neve.
[6] Zie mijn verhaal in dit tijdschrift nr. 8 “Glasramen in de beeldenstormen”.

Omdat rijkdom altijd rovers aantrekt: op het hoogtepunt van de troebelen, toen soldateska in onze streken ronddoolden en bij gebrek aan soldij de boeren beroofden of hun erf afbrandden, stond in elk dorp in het Waasland een troep van zo'n 50 gewapende mannen klaar bij de kerk. De man van Anna van Bouchout, Louis van Steelant, was *kapitein van Biervliet* [7]. Hij had dus dat gebied onder controle. Over hem is weinig bekend. Maar, net als zijn broers en zusters kregen ook zijn kinderen belangrijke functies. Militairen, ambtenaren, maar ook abten en abdissen…

Het devies van de familie Steelant : *"Toujours abbé, jamais moine"*
Er waren opvallend veel abdissen in de familie. Dat is logisch. Veel rijke dochters vonden een veilig onderkomen in een abdij; zij moesten daarvoor wel een grote bruidsschat meebrengen. De abdij Roosenberg te Waasmunster verkreeg door schenkingen veel eigendommen over heel het Waasland, tot in Hulst. Mede dank zij het krachtdadige optreden van de familie betaalden de pachters regelmatig en op tijd. De eerste abdis van de familie was **Josijne van Steelant.** Ik vond een genealogische schets met 2 abten, 4 abdissen en 2 priorinnen.

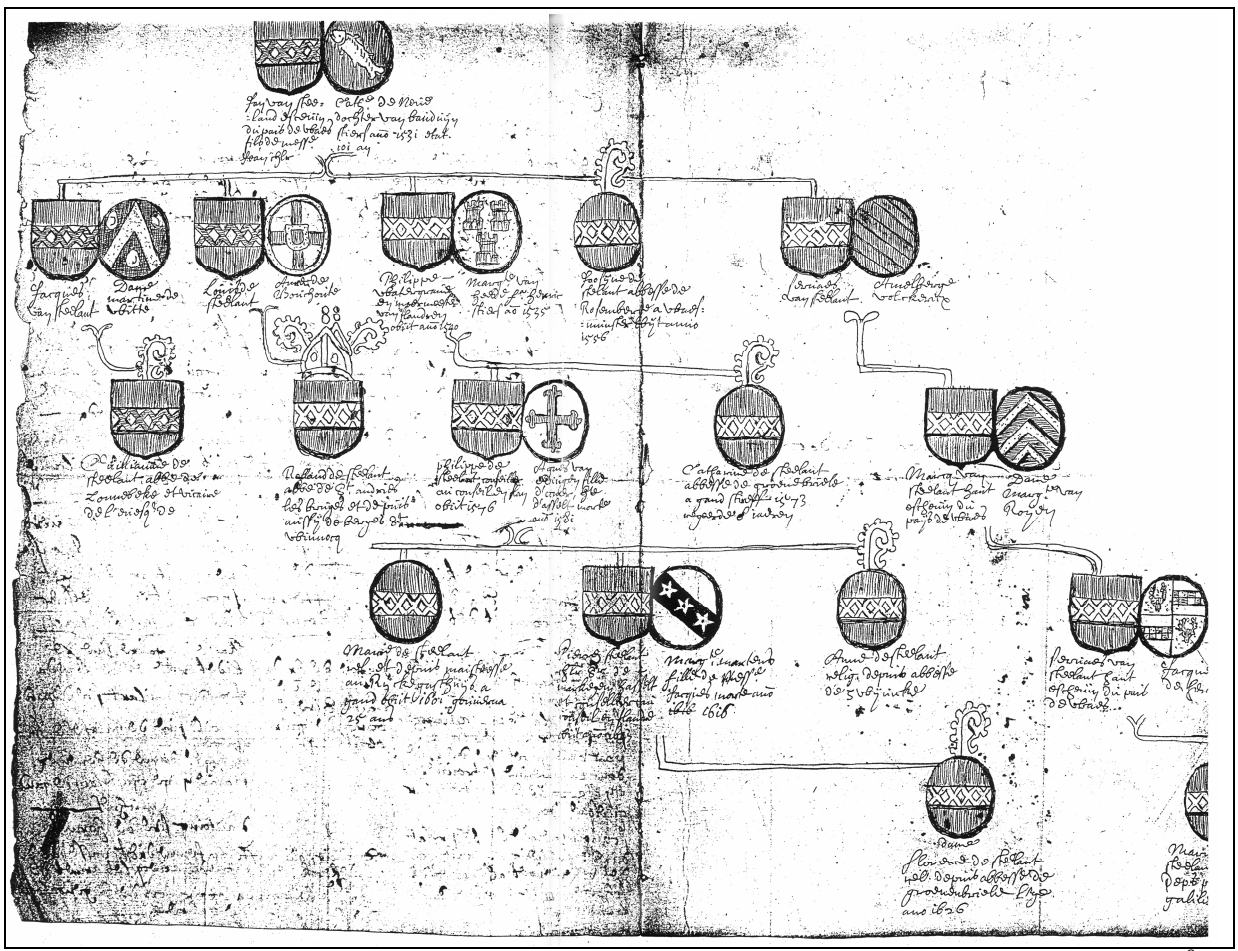

Een genealogische schets van de familie Steelant, met abten en abdissen van die naam [8]

Men herkent het echtpaar Louis van Steelant en Anna van Bouchout met hun zoon Roland van Steelant, tweemaal abt. Hij is herkenbaar aan de dubbele kromstaf**.**
Abdis Françoise van Almaras, dochter van Anna van Bouchout, is hier niet op aangeduid.

[7] Biervliet ligt nu in Zeeuws-Vlaanderen, tussen Terneuzen en Breskens.
[8] RAGent, Fonds Della Faille, bundel familie Steelant.

De abdissen deden in die tijd hun taak schitterend, hoewel ook deze abdijen ten prooi vielen aan beeldenstormers en rovers. Op de trotse genealogische schets van de familie van Steelant erkent men een abt met een dubbele bisschopsstaf. Met name van de abdij Sint-Andries bij Brugge en later de abdij van Sint-Winoksbergen. **Deze abt was Roland van Steelant: een zoon van Anna van Bouchout!**

Hier neemt mijn zoektocht een wending waar ik niet omheen kan. Onze aloude grote abdijen (Affligem, Grimbergen, Averbode, …) getuigen van een diep ingewortelde geschiedenis in onze cultuur. Men betreedt ze met ontzag en eerbied en nog altijd vinden duizenden mensen daar een plek om zich te herbronnen.

Onze Brabantse hertogen hebben onze abdijen altijd gesteund en begunstigd. Keizer Karel vond dat hem het recht toekwam om zelf de abten te benoemen en bij die gelegenheid een graai te doen. Ook zijn raadslieden pikten dan een graantje mee. Ik geef hier als voorbeeld de abdij van Sint-Baafs te Gent.
Ook de familie van Steelant was erbij betrokken. De rentmeester van deze abdij (Lieven van Pottelsberghe) was een schoonbroer van Anna van Bouchout.

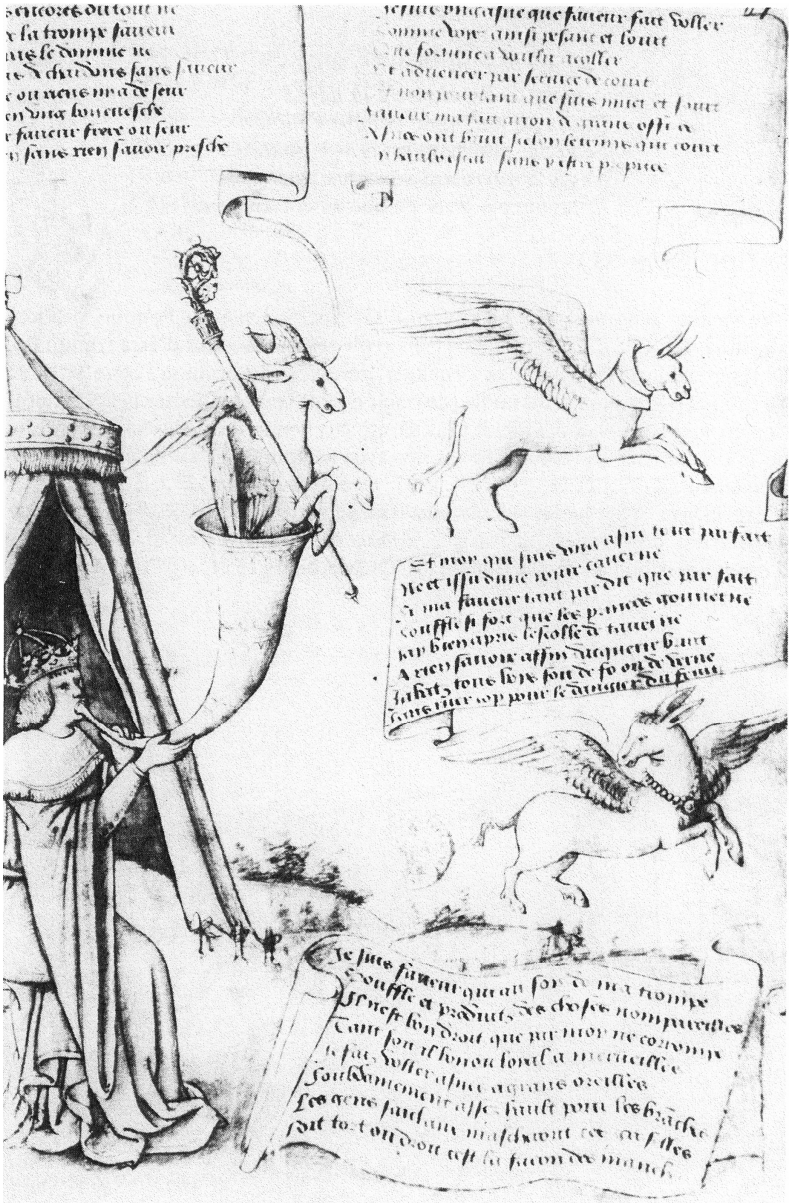

De vorst blaast op zijn hoorn, er vliegt een abt uit, een ambtenaar …, met ezelsoren. *Allegorie de la faveur*, ca. 1500. Bibl. Nat. de Paris.

Uit de ware geschiedenis van de abdij van Sint-Baafs te Gent … [9]

Monnik Lieven Hugenois werd in 1517, kort na het overlijden van de vorige abt, door de monniken verkozen tot hun nieuwe abt, zoals dat al eeuwen de gewoonte was. Voor keizer Karel was dat veel te snel gegaan, want hij had aan iemand anders gedacht. Was de abt zelf al benoemd, er was nog tijd om een verplichte opvolger aan te duiden. Er werd dan een minderjarig neefje van de graaf van Hoogstraten opgedrongen, nog niet eens een monnik.

De abdijgemeenschap reageerde uiteraard met veel argumenten, maar uiteindelijk werd gekozen voor een minnelijke schikking. Deze knaap kreeg een royaal pensioen van 1800 ponden per jaar. Daarmee was de kous niet af. Zoals men verder kan lezen, had de keizer een tegenzet, om te tonen wat zijn recht was: zelf een abt benoemen. Het werd Roland van Steelant, een neefje van zijn raadgever. In 1521 wilde keizer Karel oorlog voeren met Frankrijk. Dat was ook een gelegenheid om de abdij zwaar te laten betalen. Men moet niet denken dat de abt opstandig werd. Alles was toen geven en nemen.

Ondanks alle miserie rondom was er nog geld voor enige luxe, want de abt Hugenois was een kunstliefhebber. Hij wilde niet alleen schilderijen, maar ook prachtige glasramen, volgens de mode van die tijd. De rekeningen zijn bewaard gebleven. Gerard Horenbout, later de hofschilder van de Engelse koning, genoot de voorkeur van de abt.

Abt Lieven Hugenois, door Gerard Horenbout. Iconografie Rubenianum, Antwerpen.

De Gentse glasschilder Daniël Louis zorgde voor niet minder dan elf glasramen, waarop naast een religieus thema de abt zelf geknield werd afgebeeld. Eén ervan, zeer merkwaardig, had als thema ***Onze-Lieve-Vrouw van zeven weeën****. Dat was bestemd voor de kerk van Ekkergem bij Gent, die afhing van de abdij. Daarbij onthouden wij ook dat enkele kunstwerken (wellicht ook glasramen!) werden gered en bewaard, nog vóór de beeldenstormen. Die kerk moet ik dus nog eens opzoeken.*

Lieven Hugenois stierf in 1535. Zijn opvolger, abt Luc Munich, was de laatste abt. In het jaar 1539 was de stad Gent zeer opstandig tegen de keizer vanwege zijn hoge belastingen. Het verhaal is gekend. Gent werd ingenomen en vernederd, de notabelen moesten zich excuseren, met een strop om de nek. Vandaar hun naam "stropdragers". Om ervoor te zorgen dat Gent nooit meer in opstand zou komen, zou Gent (net als Antwerpen) één citadel krijgen met Spaans krijgsvolk, van waaruit de stad in bedwang kon gehouden worden.

Abt Munich had de opstand wel niet gesteund, maar de abdij lag op de gewenste strategische plek. Heel de abdij werd afgebroken en op die plaats werd met de stenen de citadel gebouwd. De monniken moesten dus verhuizen naar de Sint-Janskerk, die voortaan Sint-Baafskerk wordt geheten. Zij moesten ook afstand doen van hun regel van armoede en werden (tot hun genoegen) betaalde kanunniken. Er kwamen later ook kanunniken bij, zoals Perrenot Granvelle, de latere kardinaal, die hun benoeming kregen als een bron van inkomen.

Heel dit verhaal was nodig om **de rol van de familie van Steelant** in deze te begrijpen.

Elke abdij had een rentmeester die de goederen en ontvangsten beheerde. Rond 1523 was dat **Lieven van Pottelsberghe, een Gentse patriciër, getrouwd met Lievine van Steelant**. Op

[9] Gandia Blandinum. De Gentse abdijen van Sint-Pieter en Sint-Baafs. Snoeck Ducaju, 1997.

korte tijd werd hij zeer rijk. Hij kocht het kasteel van Wissekerke te Bazel bij de Schelde[10]. Daardoor was hij sneller in Antwerpen, want de abdij had ook daar bezittingen[11]. Aan de overkant van de Schelde kreeg hij van abt Hugenois Weert in cijns [12]. Lieven was ook ontvanger voor de Raad van Vlaanderen en grootbaljuw van Dendermonde. Op zeker ogenblik was hij ook raadgever van keizer Karel! (Dat zou men nu onverenigbare functies kunnen noemen).

Lieven van Pottelsberghe en zijn vrouw, zo leest men in zijn biografie, gedroegen zich als een echte mecenas, naar het voorbeeld van de renaissancevorsten. Zij waren weldoeners van armen en hospitalen. En liefhebbers van kunst.
Naar mijn mening had Lieven van Pottelberghe, en zeker ook zijn vrouw, dezelfde smaak voor kunst als de abt Lieven Hugenois. Van Pottelsberghe sterft in 1531. Schilder Gerard Horenbout schilderde een portret van het echtpaar. En – merkwaardig toch – de familie van Steelant had dezelfde voorliefde voor glasramen als deze abt. De kerk van Waasmunster kreeg rondom glasramen met afbeeldingen van de familie. Eén daarvan, met de datum 1521, stelde de abt Roland van Steelant voor, ook geknield[13]. Daarmee zijn we waar we wezen moesten.

… en de geschiedenis van een schandalige abt [14]

*Een van de jonge monniken van de abdij van Sint-Baafs was **Roland van Steelant**. Hij werd, zoals we nu kunnen begrijpen, door keizer Karel aangesteld tot abt van Sint-Andries bij Brugge. Tot grote verbazing van deze abdij. Let op de datum: 1518. Roland was toen amper 23 jaar; hij was mooi en graag in charmant gezelschap. Pas benoemd ontpopte Abt Roland zich tot een rover. Hij roofde de geldkas van de abdij en zelfs het tafelzilver was verdwenen. De kloostergemeenschap vroeg dus om raad hogerhand. Keizer Karel was in 1521 toevallig in zijn geboortestad op bezoek. Hij zond eerst twee raadgevers op onderzoek: **Lieven van Pottelsberghe** en **Charles Claeyszone**. Maar zij konden niets onregelmatigs ontdekken. De twee heren waren beiden ooms van Roland…*

Nog in dat jaar 1521 kwam keizer Karel met zijn gevolg zelf op groot bezoek bij zijn rondgang in de Vlaamse steden. De abt was toen niet aanwezig. Want, zegt de kroniek, "hij moest naar de begrafenis van zijn vader". Hoezo begrafenis? In dat jaar was zijn moeder al tweemaal hertrouwd! [15].

De abdijkas was dus leeg. In 1524 werd Roland van Steelant door de keizer aangesteld tot abt van de abdij van Sint-Winoksbergen. Ook daar kwam men al spoedig tot dezelfde vaststellingen. Er volgde hetzelfde scenario. Keizer Karel moet dat toch geweten hebben, maar neen, Roland werd benoemd tot abt van zijn derde abdij, deze van Sint-Pieters te Gent. De abt, zo zegt de kroniek, had heimwee naar zijn eigen streek. Zozo! Weer zette zich een plechtige stoet op gang, want de edelen vergezelden hem. Vermoedelijk is hij over zee naar Brugge gereisd, op weg naar Gent. Toen is het gebeurd dat Roland van Steelant te Brugge op

[10] L. SNAUWAERT e.a. Het kasteel van Wissekerke te Bazel. Gent 2003.
[11] SBA, Schepenbrieven 1525 (176) 1526 (51) en 1527 (114) Goederen te Kontich en Bouchout.
[12] L. ROCHTUS en F. HOOGHE, *Het tempeliershof … een nieuwe kijk op de geschiedenis van Weert.* Ver. Heemk. Kl. Brabant, Bornem 2004.
[13] Volgens De POTTER en BROECKAERT, samengevat in deel 3 van dit verhaal.
[14] N. HUYGHEBAERT, *De Bursfelder Reform,* en A. PRUVOST, *Chronique et cartulaire de Berghes St Winoc, I, 383 – 394.* Stadsbibliotheek Antwerpen.
[15] Ik begin te twijfelen aan het gedrag van Anna van Bouchout. In het rijksarchief te Brussel (inventaris ontvangsten) vond ik dat Louis van Steelant belastingontvanger was van 1510 tot 1520.

straat werd vermoord. En dat, zo kan men lezen, onder de ogen van zijn eigen moeder. Dat was dus Anna van Bouchout….
In de kronieken van de abdij [16] kon men de reden van de gruwelijke moord niet achterhalen. Ik citeer: *"Il fut assassiné, on ne sait ni pourquoi, ni comment, à Bruges le 28 octobre 1527, en présence de sa mère"*. Het schijnt dat de details van de moord gruwelijk waren.

Anna van Bouchout hertrouwt met Robbrecht Herdinck vóór 1508.

We zijn nog even in onze abdijgeschiedenis [17]. De abt van Affligem, Josse Herdinckx, woonde soms in Brussel. Hij kreeg zeker vijf kinderen, waarvan hij sommigen liet legitimeren [18]. Waarschijnlijk waren er nog meer kinderen. Men nam daar in Affligem blijkbaar niet veel aanstoot aan, de prior zorgde voor het leven in de abdijgemeenschap.

En zo komen we in Steenhuffel terecht. Steenhuffel hing voor de cijnzen af van Affligem. Ene Jan Herdinck, vermoedelijk zoon van, was er pastoor ca. 1514, hij verhuisde daarna naar Asse. Op dat ogenblik stond het kasteel van Diepenstein te koop en ook Groenhove te Malderen. **Adolf Herdinck**, broer van Robbrecht, kocht toen Groenhove. Lang is Anna van Bouchout niet met Robbrecht getrouwd geweest, ze hadden geen kinderen.
In de huwelijksakte te Antwerpen liet Anna van Bouchout, als weduwe van Robbrecht Herdinck, noteren dat de schulden van wijlen Robbrecht Herdinck betaald waren. Adolf Herdinck was getuige op haar huwelijk met Alvaro van Almaras.
Anna wilde het kasteel van Diepenstein toch nog kopen, wellicht op vraag van haar man.

Anna hertrouwt met Alvaro van Almaras in 1510.

In mijn vorig verhaal kwam de Spaanse koopman Alvaro van Almaras naar voor als een ambitieuze man. De eerste stap van koopman tot edelman was toen het verwerven van een heerlijkheid met kasteel. Anna van Bouchout kocht het kasteel van Diepenstein in 1517.
De akte en de omstandigheden zijn in dit tijdschrift door F. Vranckaert uitvoerig aangehaald. Toch bleven enkele punten niet opgehelderd. Ik vat samen, mede uit een andere bron [19].

Hoe Anna van Bouchout het kasteel van Diepenstein kocht.

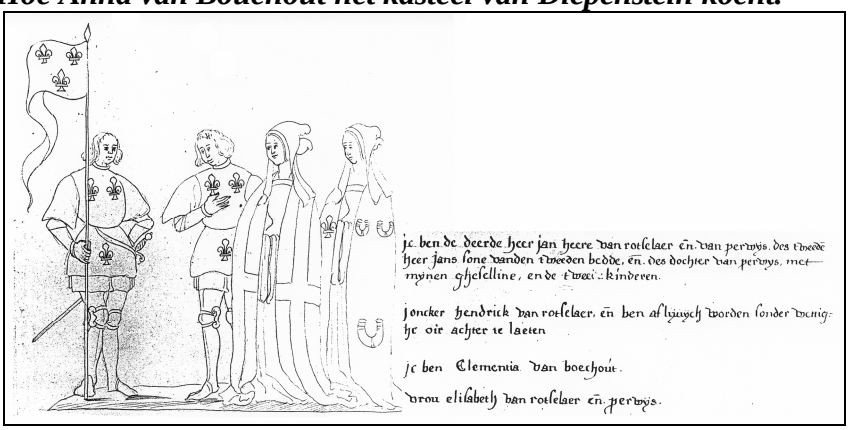

Ic ben Clementia van Bouchout. Clementia staat hier met haar man, Jan van Rotselaer, en twee kinderen. Zij draagt haar kleed op middeleeuwse wijze, met haar wapen erin verwerkt. Zij is niet van de tak Boelare. Stadsarchief Antwerpen. Iconografische verzameling Valckenisse PK 166.

---

[16] Zie ook SBA. Monasticon. *Abbaye de Saint-Jean lez Bruges. Abbaye de Berghues Saint-Winnock.*
[17] W. VERLEYEN, o.s.b., *Abt Goswin Herdinckx van Affligem en zijn familie. ESB, jg 31, nr. 2, 1995.*
[18] W. VAN HILLE. *Lettres de légitimation, Lille, Brabant, etc.* In deze legitimatielijst vindt met de namen met de data. Van Goossen Herdinck, *prélat d'Affligem,* worden vernoemd Adeline, Jehan (Jan!), Bernard in 1508. In 1526 nog Urban. Men vindt beroemde namen in deze lijst als Dodoens (1538), Vesalius (1531, G. Van Schoonbeke (1540) W. Coeberger (1579) enzovoort.
[19] L. GALESLOOT, *Notice sur le château de Bouchout,* Messager des sciences historiques … , Gent, 1880.

Bij haar huwelijk met Jan van Rotselaer in 1482 erfde Clementia van Bouchout Diepenstein van haar vader. Haar broer Daneel, heer van Diepenstein, zoon van Jan, was erbij getuige en ging ermee akkoord. Daneel zou mee betalen voor de rente in plaats van zijn vader, maar hij deed het niet. Clementia daagde hem dan voor de Raad van Brabant en Daneel werd veroordeeld in 1501.

Na jaren van processen, die begonnen in 1515, werd Diepenstein in 1517 verkocht aan een van de vele kandidaten. Anna van Bouchout – Boelare, een verre nicht, deed een zeer hoog bod: 7150 Rijnse guldens. Daneel was afwezig, men zegt dat hij in de gevangenis zat.

Over de afbetaling van Diepenstein waren er daarna voortdurend problemen, tot en met voor de kleinkinderen. Toen die het kasteel verkochten (1592), was het een ruïne geworden.
Het kan zijn dat Anna van Bouchout een tijdlang het kasteel van Diepenstein als een buitenverblijf heeft gebruikt, maar haar belangen lagen elders.
Aanduidingen voor mijn indruk zijn de allianties en het verblijf van haar kinderen:

Uit het eerste huwelijk:
- ✓ Roland van Steelant (°1496) eerst monnik in Gent St.-Baafs, daarna abt in Brugge.
- ✓ Joost van Steelant, gouverneur van Biervliet, schepen van het Waasland in 1517.
- ✓ Isabella van Steelant, huwde met de grootbaljuw van Cassel.
- ✓ Margriet van Steelant, huwde met de burgemeester van Brugge.
- ✓ Louis van Steelant (° 1510?? [20], + 1551), grootbaljuw van het land van Waes.
- ✓ Elisabeth?

Uit het tweede huwelijk:
- ✓ Françoise van Almaras, eerst non in de abdij van Waasmunster, daarna abdis.
- ✓ Philips van Almaras, kanunnik van de O.-L.-V.-kathedraal te Antwerpen.
- ✓ Clara van Almaras, getrouwd met Domincus Symon (Cymon) uit Valencië.
- ✓ Alvaro van Almaras junior, burgemeester van Antwerpen.
- ✓ Maria van Almaras, voor haar derde huwelijk getrouwd met Servaes van Steelant, heer van Wissekerke te Bazel. Zie hierover verder.

Het glasraam van Almaras – Bouchout. Einde van een opvatting uit de 19de eeuw.

Het moet nu toch al duidelijk zijn dat het mooie verhaal dat men vroeger in sommige tijdschriften over de schenkers van het glasraam van Steenhuffel heeft opgehangen, niet klopt. De opvatting *"de baron in het dorp schenkt een glasraam"* is typisch voor de 19de eeuw.
Overigens, het koor van Steenhuffel zoals het er nu staat, bestond in 1535 nog helemaal niet! Dat bewijzen de visitatieverslagen die door F. Vranckaert zijn aangehaald.

De waarheid is, gezien vanuit de harde realiteit van de 16de eeuw, dat het kasteel van Diepenstein na een tijd hoogstens bewoonbaar was voor een *kastelein*, en de pachter op het omwalde hof. Verderop dicht bij de kerk had stadhouder Daneel Vilain *een hof op een berg, omwald, met een weide en een boomgaard*. Hij woonde meestal in Mechelen, waar hij in 1553 ook begraven is. In de cijnsboeken van Steenhuffel komen de echte bewoners met hun namen voor. Robert van der Eerdbruggen, *kastelein*. De pachters van Diepenstein, meestal meier en ook cijnsheffer, zoals Alvaro Goossens.

[20] Hoezo? *"Louis van Steelant, baljuw van het land van Waes, en zoon van Louis, mag zich laten helpen door een luitenant..."* Hij is dan volgens de akte 49 jaar." Actim 1550.
Uit SBA , SCHOUTHEETE, *Histoire de la maison…*

De voornaam Alvaro wijst erop dat Alvaro senior en/of junior zich liet vertegenwoordigen bij de doop van een van de kinderen van zijn pachter.
Er is geen enkele aanduiding, noch in het omvangrijk archief van de heren van Diepenstein, noch in de schepenbrieven van Steenhuffel, dat Anna van Bouchout het kasteel van Diepenstein heeft laten verfraaien om erin te wonen.

Servaes van Steelant verkreeg het kasteel van Wissekerke na de dood van Lieven van Pottelsberghe. Lievens weduwe Lieve van Steelant (Anna's schoonzus) ging dan elders wonen. Als we nu weten dat heel de familie graag weelderig leefde en woonde, dat is het toch logisch de Anna van Bouchout liever in het Waasland bleef.

Ik heb een afbeelding gevonden van het kasteel van Wissekerke op de achtergrond van een schilderij van Gerard Horenbout.

Portret van Lieven Van Pottelsberghe en zijn vrouw, ca. 1535.
Op de achtergrond is o.a. het kasteel van Wissekerke te zien. Bepaalde details (de toren, de brug) zijn goed herkenbaar voor wie de latere afbeeldingen ziet, o.a. van Sanderus ca. 1641. De oude toren bestaat nog. (Dit is m.i. de oudste voorstelling van het kasteel ooit). Men kan het prachtig gerestaureerde kasteel te Bazel nog steeds bezoeken.

Het ultieme bewijs voor de realiteit van toen. Een brief van keizer Karel zelf.

Voor wie niet genoeg heeft aan deze reeks van aanduidingen en een schets van de omstandigheden en graag een akte wil, dat kan ook. In het fonds De Lalaing, heren van Diepenstein in de 18de eeuw, vond ik een brief van keizer Karel zelf. Ik vat samen.
Wij … keizer Carolus den vijfden van dien naam, etc.. ontvangende de supplicatie van Philips van der Stappen, meier en procureur van Alvaro Almaras, heer van Diepenstein etc…

… dan volgt een lange tekst, waarbij Diepenstein te koop staat … (waarschijnlijk omdat het alweer nog niet afbetaald is) …
en den voorsijden Alvaro van Almaras nu tertijd in Spanje in onzen dienst…
… *waarom zo is't* …. (Dan volgt nog juridische uitleg over hoe en waarom Diepenstein nu zal verkocht worden…) … ***aldus 19 oktober in het jaar 1536.***
Hoezo? De arme meier Philips van der Stappen stelde vast dat zijn heer verdwenen was, hij wist hoogstens dat die op weg was naar Spanje. Alleen, zoveel is zeker: Diepenstein was nog altijd niet afbetaald en toen de meier de aanmaning kreeg om te betalen, wist hij blijkbaar niet goed waar Anna van Bouchout zat. Hij schreef dus zelf maar een verzoek naar keizer Karel zelf. Houdt men rekening met de afstand Steenhuffel – Madrid en een weifelende keizer, dan moet de meier zijn brief hebben geschreven ca. 1534. In Spanje wist men ook niet goed dat de oude Alvaro Almaras intussen al overleden was, officieel in 1535.

De ene akte of datum is de andere niet. Zo vond ik in Gent [21] een genealogische schets van nazaten van Alvaro van Almaras en Anna van Bouchout, tot de 4de generatie; *"**Alvaro van Almaras, volgende den keizer in den oorlog van Tienen** **(sic)** **en wezende met vijf paarden op zijnen kost, stierf den 8sten april 1534.**"*

Kijk, dat is weer een moeilijk geval. Als deze sterfdatum juist is, is Alvaro eigenlijk nooit in Tunis geraakt, maar is hij onderweg gewoon gestorven. Maar dan zou men de exacte dag en maand niet weten. Wellicht is de exacte datum van 1534 gewoon de vertrekdatum van Alvaro geweest. Zoiets wordt ook genoteerd. En dan klopt alles.
Kleindochter Leonora Cymon heeft op de grafsteen de sterfdatum 25 november 1535 aangebracht. Het glasraam van Steenhuffel is ook 1535 gedateerd.

Besluit

Omdat ik elk document op zijn waarde beoordeel en omdat sommige gegevens, verzameld met het oog op een sociale opgang, minder wegen dan sommige andere details, en omdat ook de globale indruk telt, en de tijdsomstandigheden, is mijn voorlopig besluit op enkele vragen:

- Bedroog Anna van Bouchout haar 2de man Robbrecht èn haar 3de man Alvaro, terwijl haar 1ste man Louis van Steelant nog leefde tot 1521? Volgens 3 akten wel.
- Bedroog Anna van Bouchout iedereen met de sterfdatum van Alvaro van Almaras, op het glasraam van Steenhuffel, en was Alvaro helemaal geen ridder van Tunis? Het zou kunnen, maar de snelle opgang van Alvaro van Almaras blijft dan onverklaard. 1535 blijft het waarschijnlijkste.
- Kocht Anna van Bouchout het kasteel van Diepenstein om Alvaro uit Antwerpen te kunnen bedriegen met Louis in het verre Biervliet? Het zou kunnen.

Hoe dan ook, Anna van Bouchout was een sterke vrouw die paste in de tijd van het opkomende feminisme. Aan deze trend kwam een einde met de Contrareformatie.
Als de mannen, zelfs de eerbiedwaardige abten, zo in het openbaar mogen liegen, bedriegen en stelen, dan mogen vrouwen dat ook, zal ze gedacht hebben.

Eigenlijk verdient zij, als notoire feministe, de ereplaats op dit glasraam.
Ik zou het maar zo laten.

Wordt vervolgd

[21] Stadsarchief Gent. Familiearchief De Gellinck. Genealogie uit het boek van *Sieur de Leunay, hérault d'armes*. De schets vermeldt van de achterkleinkinderen enkel *Van der Linden* uit Leuven. Vermoedelijk 18de eeuw.

NIEUWE AANWINSTEN ARCHIEF VAN GHK-LONDERZEEL.

- **Parochieregisters Huwelijken 1591 – 1797 van Puurs. Deel I en II.** Door Dirk Binon, herfst 2006.

- **Dag betovergrootouders. Van Aerts tot Winckelmans.** Heemkundig jaarboek – 14de jaargang 2006 van de Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant v.z.w. Door Louis Callaert, Karel de Paradé, Jules Segers en Henri Sprangers.

- **Wie gaat er mee naar Amerika?** Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant v.z.w. 2006. Door Louis Callaert en Paul Mertens.

DE DICHTER JAN HAMMENECKER
Door F. Holemans
Aflevering 6

De aflevering die normaal in dit nummer had moeten verschijnen, leest u in het volgende nummer (maart 2007).

Wetgevende Kiezingen van 1910

Groote Katholieke Meeting

op ZONDAG 14 NOVEMBER 1909

— *om* 3 *uren namiddag* —

in de groote Zaal bij Mr HENRI DE MESMAECKER,

te Malderen, bij de Statie.

— Spreker —

PETRUS VERLOES, Brouwer te Assche.

Assche, druk H. Dieudonné